

Værfts-Magazinet

Nr. 2

Juni 2009

8. årgang



Fredriksvern Værfts Venner



Foto: Putte Solberg



Fredriksvern Verfts Venner



Foto forside:

Vår på verftet.

Foto: Putte Solberg

Foto tittelblad:

Gassvernøvelse for luftvernartilleriet på 1930-tallet.

Foto: FVV

Innhold:

Formanden har ordet	4
Kaptein Gabriel Grubbe Dietrichson	5
Åpningstider	8
Fra Stavernbrosjyren 1932	9
Sprenggranaten	18
Klipp fra St.meld. nr. 33	23
UP utvikler seg	24
Stavern forts og Fredriksværn verfts historie	27
Klipp fra arkivet	28

I redaksjonen:

**RUNE SØRLIE
JAN SCHIPSTEDT
SVENN DVERGASTEIN
PUTTE SOLBERG**

Redaktør

**Fotograf
Fotograf**

Medarbeidere i dette nummer:

**PER INGE OLSEN
GUSTAV DIETRICHSON
ERLING HALVORSEN
PER INGE STEIEN.**

Formanden har ordet



24 april i år passerte ”Stortingsmelding nr.33 (2008-2009). Kultur å forsvare – om kulturvirksomheten i Forsvaret frem mot 2020” , Statsråd.

Det er grunn til å regne med at meldingen inneholder en rekke planer som er av interesse for Fredriksvern Verfts Venner og den vil derfor bli studert nøye av oss i styret.

Her følger noen klipp fra pressemeldingen:

I denne meldingen legger regjeringen opp til tiltak som innebærer en styrking av de nasjonale festningsverkene, forsvarsmuseene og Forsvarets musikk.

Det betyr at aktiviteten og mulighetene i disse institusjonene vil øke i årene fremover. Disse områdene er sentrale arenaer internt i Forsvaret og de mest synlige kulturinstitusjonene utad i samfunnet. Regjeringen vil også fullføre kartleggingen og registreringen av de forsvarsrelaterede minnesmerkene og sørge for at disse gjøres mer tilgjengelige for allmennheten.

- Det er et mål at forsvarskulturen skal bli mer synlig både innad i Forsvaret og overfor samfunnet for øvrig. Jeg tror få er klar over hvor omfattende den kulturelle virksomheten i Forsvaret faktisk er, hva den tilbyr og ikke minst hva den betyr for samfunnet, sier forsvarsminister Anne-Grete Strøm-Erichsen.

Av spesiell interesse for FVV er hva som sies om festningsverkene spesielt:

Ny aktivitet ved festningsverkene

Stortingsmeldingen tar utgangspunkt i de 14 nasjonale festningsverkene. Festningene er noen av våre flotteste historiske byggverk. De forteller om 800 års historie. De er fine rekreasjonsområder og unike rammer for en lang rekke kulturarrangementer, kunstnere og lokale næringsdrivende. - Vi legger opp til at disse kulturminnene og områdene rundt i enda større grad skal tilrettelegges og tilpasses for økt og ny aktivitet. I tillegg vil vi styrke den mangfoldige aktiviteten som allerede er på festningene, sier Strøm-Erichsen.

Det er i dag et omfattende utbedrings- og rehabili-

teringsbehov på festningene, etter mange år med mangelfullt vedlikehold. Regjeringen legger derfor opp til at kritiske tiltak skal gjennomføres så snart som mulig og at festningsverkene skal ha en tilfredsstillende vedlikeholdsstandard innen 2020. - Regjeringen vil utbedre festningsverkene våre. Når vi vektlegger vedlikehold så sterkt, er det fordi det er en grunnleggende forutsetning for å kunne ta festningene i bruk, sier Anne-Grete Strøm-Erichsen.

Videreutvikle og modernisere museene

Regjeringen legger opp til å satse videre på de syv forsvarsmuseene som i dag utgjør Forsvarsmuseet. Disse syv museene formidler historien om både Forsvaret og nasjonens utvikling i krig og fred.

I dagens moderne samfunn er det behov for å videreutvikle og modernisere formidlings- og publikumsaktiviteten ved Forsvarets museer. I forbindelse med grunnlovsjubileet i 2014 legges det opp til en modernisering av basisutstillingene på enkelte av museene. I tillegg vil vi legge til rette for temporære og mer tidsaktuelle utstillinger for eksempel om aktuelle konfliktområder. Det vil fortsatt arbeides med å øke digitaliseringen innenfor museene, og i enda større grad å gjøre museums - samlingene tilgjengelige for allmennheten.

- Det å få mange verdifulle kulturressurser tilgjengelig på nettet vil gjøre det langt lettere å få et inntrykk av hva slags ”skatter” som finnes, samtidig er det en alternativ måte å nå publikum på, sier kulturminister Trond Giske. Det legges dessuten vekt på å øke samarbeidet med sivile aktører, spesielt museer, om formidling, forskning og forvaltning.

For øvrig er sommeren rett om hjørnet og med den tiden da ”alle” skal besøke Stavern. I fjor fant telleapparatet vårt vel 230000 personer innenfor leiren. Hva det samme apparatet kommer til i år tør jeg ikke gjette på. Alle våre guider og museumsvakter er imidlertid overhelt og topptrimmet og klar til maksimal innsats.

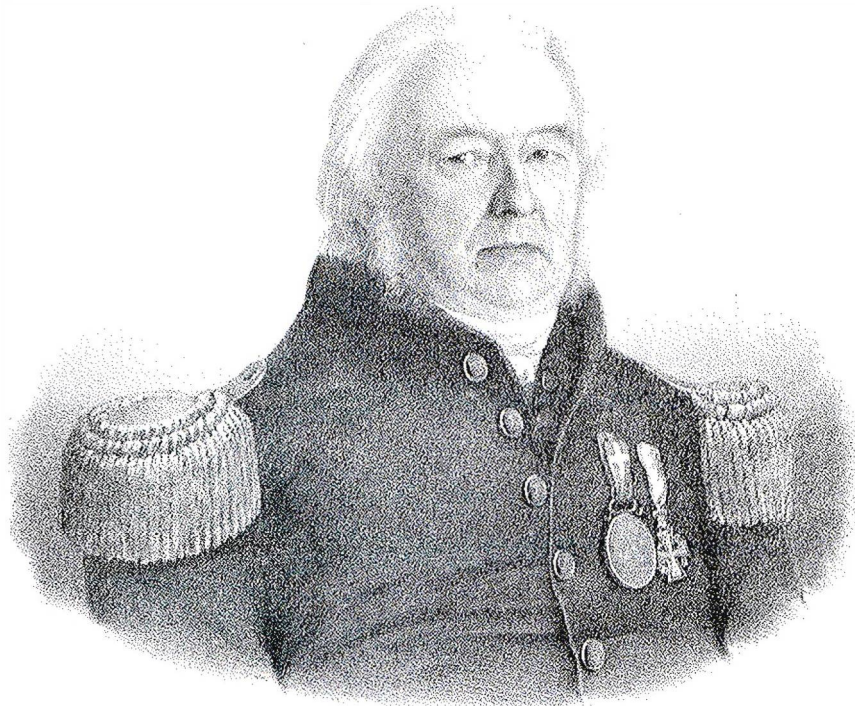
Med dette ønsker jeg alle medlemmer, guider, museumsvakter og flaggheisere en riktig god sommer og la oss i fellesskap ta godt vare på alle som besøker oss.

Per Inge Steien



Kaptein Gabriel Grubbe Dietrichson

- sjef for Det Sjømilitære Korps' Artillerikompani og
nestkommanderende på Fredriksværn Festning 1818-1823.



Kaptein Gabriel Grubbe Dietrichson.

Medaljen til venstre på hans bryst, er hans "2DEN APRIL 1801"-medalje". Bildet er signert R.D.O. 1813

*Kapteinens valgspåk var:
"Frygter Gud og Kongen ærer
Saa min Religion mig lærer"*

Det er muligens et alderdomstegn at interessen for eget rotsystem gjør seg gjeldende. Som formann i familien Dietrichsons Slektskomiteé har undertegnede i den anledning, kommet over informasjon om en av gamle Fredriksværns lederskikkelser, kaptein Gabriel Grubbe Dietrichson.

Av Værfts-Magasinet's redaktør er jeg blitt anmodet om å dele noe av denne informasjon med leserne. Noe jeg selvsagt, som slektning av kapteinen og som elev ved BSLVA i Stavern 1956-57 (inntak II/56 - med kaptein Haftor Bjørnstad som batterisjef), mer enn gjerne gjør.

3. april 1818 ble Gabriel Grubbe Dietrichson utnevnt til kaptein. Han var da, som sjef for Det Sjømilitære Korps' Artillerikompani bosatt i Fredriksværn og fungerte samtidig som nestkommanderende på Fredriksværn Festning. Noe han gjorde til 26. mars 1823.

Som kjent fikk den gamle loshavn, Stafarni, betydning først under Gyldenløve-feiden i 1677, da Ulrich Fredrik Gyldenløve lot bygget et blokkhus av tre samt batteri med palisader (forskansning) på Citadeløya.

Hans anlegg ble neppe vedlikeholdt etter fredsslutningen i 1679, men i 1685 ble det besluttet å videreføre det påbegynte verk, og bygge Fredriksværn Festning på øya. Fortet fikk kommandant og garnison i 1689. Midt på 1700-tallet fikk Fredriksværn marinestasjon med verft på fastlandssiden. Her var også Sjøkrigsskole, som sammen med marinestasjonen ble flyttet til Horten i 1864.

Under krigen 1709-1720 var Fredriksværn en av



Kapteinens "2DEN APRIL 1801"-medalje - det he-
derstegn han mottok etter å ha tjenestegjort - "med ek-
sepsjonell tapperhet" - som 4. kommandant på et av
blokkskipene, linjeskipet "Sjælland" under slaget på Kø-
benhavns Red den 2. april 1801. Den mer enn 200 år
gamle gullmedaljen, som veier 90 gram og har en dia-
meter på 5 cm er uberørt av tidens tann. Danebrog-bånd-
det derimot, er noe preget av sin alder.

På medaljens ene side, under en kongekrone og to sabler
i kryss - i relieff - står teksten:

KONGEN HÆDRER
SKIÖNNER

Den annen side bærer teksten:

MODET VÆRGER
DEN 2DEN APRIL 1801

under et våpenskjold i relieff, med bl.a en oppreist løve
med hevet klubbe - klar til slag.

På samme side står også navnet til medaljens gravør, P.
GIANNELLI. F. - i opphøyet preg.

På medaljens sidekant står: SO LIEUTN: GABRIEL
GRUBBE DIDRICHSEN inngravert (feilskrevet).

de viktigste baser for de norsk-danske krigsskip og
likeledes svært viktig for postforbindelsen mellom
Danmark og Norge. Tordenskiolds navn er nær
knyttet til Fredriksværn. I 1757 ble fortet innlemmet
under det nyanlagte Fredriksværn Værft og kallt
Citadellet. (Citadell, italiensk; sterkt bygget, mindre
del av større befestning).

*Om kaptein Dietrichsons virke i Fredriksværn, Det
Sjømilitære Korps og dets Artillerikompani kan jeg
dessverre ikke fortelle stort. Men om kapteinens livsløp
kan følgende fortelles:*

Gabriel Grubbe Dietrichson ble født i Kristiansand
21. mars 1777.

Hans far var generalmajor og kommandant Fredrik
(Friderich?) Dietrichson (født i København 1723),

hans mor var Elisabeth Frøchen, datter av stabsmajor
Bernt F. Frøchen og Sophie van der Velde, Bergen.

Fredrik var sønn av generalmajor Erasmus Die-
trichson som kom til Norge fra København som
oberst i 1724 da han ble sjef for 1ste Vesterlenske Re-
giment. Etter at Kong Christian VI i 1733 hadde
mønstret hans regiment ble han utnevnt til brigader
og i 1735 til generalmajor.

Erasmus Dietrichson var forøvrig den person som
førte familienavnet Dietrichson til Norge. Vi som ut-
gjør hans etterslekt regner ham som vår "stamfar".

Med sin hustru, danske Edel Hylleborg Grubbe
kjøpte han gården Bringsvær i Fjære Sogn, der han
bodde til sin død i 1737. Enken solgte Bringsvær,
men ble boende på gården til sin død.

De ligger visstnok begge, balsamert under gulvet i
Fjære Kirke.

Gabriels far, Fredrik, ble - som sin far - også oberst
og sjef for 1ste Vesterlenske Regiment (noe han for-
øvrig var da Gabriel ble født). Han deltok i 7-årskri-
gen og fulgte senere, som sjef for begge Vesterlenske
Regimenter, i 1788 prins Carl av Hessen inn i Dals-
land og Bohuslen hvor regimentene utmerket seg.

*Videre kan, om Gabriel Grubbe Dietrichson, følgende
fortelles:*

Innrullerings sjef og sjøkadett i København i 1791.
I 1797 ble han sekondløytnant og gjorde tjeneste om-
bord i fregatten "Iris" - bl.a på tokt til Ostindien.

Som 4. kommandant på ett av blokkskipene, linje-
skipet "Sjælland" deltok han i slaget på Københavns
Red, den 2. april 1801 mot den britiske flåte, ført av
viseadmiral Nelson.

For eksepsjonell tapperhet ble Dietrichson - og et
sektitall offiserer - personlig av Kong Christian VII
og kronprinsen, etter "The Battle of Copenhagen" til-
delt den store og tunge gullmedaljen, "2DEN APRIL
1801". (Medaljen eksisterer fortsatt, i familens eie).

I mai samme år ble Dietrichson, admiral Stock-
fleths adjutant. Admiralen var dengang sjef for "Sø-
defensionen i det sydlige Norge". Med kutteren
"Fiskeren" foretok Dietrichson et tokt kysten rundt
for å undersøke og kartlegge kyst og havner, og
tilbakerapportere til en nedsatt forsvarskommisjon.

I 1802 fulgte han admiralen tilbake til København
hvor han ble utnevnt til 3. offiser på vaktskipet "St.
Thomas" - stasjonert ved Helsingør.

Med permisjon reiste den 26 år gamle Dietrichson
til Norge for å gifte seg med 21 år gamle Philippa
Fredrikke (Philipa Friderica?) Aars. Dette skjedde i
Christiania, 6. mai 1803. Hun var datter av Jacob
Aars, sorenskriver i Aker og Margrethe Hochoerup.
Deres første barn, en sønn, døde udøpt. Senere fikk
de 6 barn.

18. mai 1804 ble Dietrichson utnevnt til premierløytnant og nestkommanderende på fregatten "Fredriksværn" som seilte som vaktskip i Øresund.

22. november samme år ble Dietrichson igjen beordret til tjeneste i Norge. Nå som innrulleringsoffiser i Arendal. Bortsett fra en kortere tid ombord i orlogsskipet "Prins Christian Frederik" var han i perioden 1807-1813 sjef for Rokanonbåtdivisjonen i Arendal som da hadde en flåte på 3 sjalupper ("Kiøge Bugt", "Moss" og "DEN 2DEN APRIL") samt 4 kanonjoller.

I 1811 ble han utnevnt til kapteinløytnant. Midlertidig fungerte han som konstituert innrullerings-sjef og overlos i Christiansands Distrikt.

Den 6. juli 1812 kom han, på vei til Lyngør, som kommandant for en kanonbåtflotilje "i Engagement" med 2 engelske brigger ved Borøy og nådde derfor ikke frem i tide til kampen på indre havn ved Lyngør (samme dag) der det britiske linjeskipet "Dictator" nedkjempet og senket fregatten "Najaden". (Vraket ble funnet på bunnen av Lyngørsundet i 1957).

Om krigføringen 1812 står forøvrig skrevet: "Kanonbåtene, som ifølge engelsk utsagn hele tiden hadde oppretholdt en ødeleggende ild, forfulgte de to briggene "Podargus" og "Flamer" en halv mil til sjøs, men måtte da holde inn på grunn av vind og sjø. Under utseilingen tok det østre batteriet på Borøya del i striden med fem 6pd. kanoner sålenge disse kunne rekke. "Podargus" hadde 4 mann hardt og 5 lett såret, "Flamer" en mann drept og en lett såret. Begge hadde fått flere skudd i vanngangen og betydelige skader på båter, rundholter, rigg og seil. "Flamer" fikk således skutt ned store merserå og mistet

klyverbommen. Kanonbåtene led ingen skade, heller ikke de to kystbatteriene".

6. mai 1814 ble Dietrichson "slettet af Listen over Søofficererne, da han havde aflagt Ed til den norske Regering uden at være løst fra Danmark (Kgl. Res.), og overgik til Norges Marine. Samme år ble han "Chef for Kanonbaadsflotiljen ved Christiansand". (Ved Kongelig Resolution, "10. mars 1819 Avsked i Naade fra den danske Søetat").

3. april 1818 ble Dietrichson, som nevnt innledningsvis, utnevnt som kaptein og ble samtidig nestkommanderende på Fredriksværn Festning.

Fra 5. april 1832 "Indrulleringschef og Overlods i Bragnæs Distrikt" - Drammen, hvor han døde i 1855.

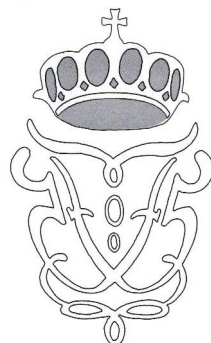
Det er beklagelig at jeg ikke har kunnet bringe mer konkret informasjon om min avdøde slektnings gjøren og laden i den tid han tjenestegjorde i Fredriksværn (som var kjøpstadens navn frem til 1930 da det ble besluttet å endre navnet til Stavern).

At han levde et fredfullt og lykkelig liv med sin familie i Fredriksværn må det være lov å håpe. Det var fred i landet.

Som 20 år gammel befalsskoleelev i Stavern i 1956-57 visste jeg intet om Kaptein Gabriel Grubbe Dietrichson. Sannsynligvis hadde mitt forhold til sjarmerende Stavern med alle sine vel bevarte, militære byggverk og historiske sus vært et ganske annet, om jeg det hadde.

I dag vet jeg noe mer. Dette fyller meg med respekt og ydmykhet.

*Jar, 12. mars 2009
Gustav Dietrichson*



Åpningstider på Fredriksvern Verft i sommer

Søndag 21. juni

Galleimuseet og Luftforsvarsutstillingen i Kadettbrakka på Fredriksvern Verft er åpent fra kl. 1300-1700

Onsdag 24. juni:

Galleimuseet og Luftforsvarsutstillingen i Kadettbrakka på Fredriksvern Verft er åpent fra kl. 1300-1700.

Søndag 28. juni

Galleimuseet og Luftforsvarsutstillingen i Kadettbrakka på Fredriksvern Verft er åpent fra kl. 1300-1700

Onsdag 1. juli

Galleimuseet og Luftforsvarsutstillingen i Kadettbrakka på Fredriksvern Verft er åpent fra kl. 1300-1700

Torsdag 2. juli

Kveldsvandring på Fredriksvern Verft kl 2100 etterfulgt av en enklere servering. Frammøte ved hovedporten til Verftet. Vandingen m/ servering tar ca 2 timer. Pris kr. 75.- per person. Betaling ved frammøte.

Søndag 5. juli

Galleimuseet og Luftforsvarsutstillingen i Kadettbrakka på Fredriksvern Verft er åpent fra kl. 1300-1700

Mandag 6. juli

Guiding Fredriksvern Verft kl 1800- ca 1915. Frammøte Hovedporten på Verftet. Pris kr. 50.- per person. Betaling ved frammøte.

Onsdag 8. juli

Galleimuseet og Luftforsvarsutstillingen i Kadettbrakka på Fredriksvern Verft er åpent fra kl. 1300-1700.

Søndag 12. juli

Galleimuseet og Luftforsvarsutstillingen i Kadettbrakka på Fredriksvern Verft er åpent fra kl. 1300-1700.

Mandag 13. juli

Guiding Fredriksvern Verft kl 1800- ca 1915. Frammøte Hovedporten på Verftet. Pris kr. 50.- per person. Betaling ved frammøte.

Onsdag 15. juli

Galleimuseet og Luftforsvarsutstillingen i Kadettbrakka på Fredriksvern Verft er åpent fra kl. 1300-1700

Søndag 19. juli

Galleimuseet og Luftforsvarsutstillingen i Kadettbrakka på Fredriksvern Verft er åpent fra kl. 1300-1700

Mandag 20. juli

Guiding Fredriksvern Verft kl 1800- ca 1915. Frammøte Hovedporten på Verftet. Pris kr. 50.- per person. Betaling ved frammøte.

Onsdag 22. juli

Galleimuseet og Luftforsvarsutstillingen i Kadettbrakka på Fredriksvern Verft er åpent fra kl. 1300-1700
Torsdag 24. juli

Torsdag 23. juli

Kveldsvandring på Fredriksvern Verft kl 2100 etterfulgt av en enklere servering. Frammøte ved hovedporten til Verftet. Vandingen m/ servering tar ca 2 timer. Pris kr. 75.- per person. Betaling ved frammøte.

Søndag 26. juli

Galleimuseet og Luftforsvarsutstillingen i Kadettbrakka på Fredriksvern Verft er åpent fra kl. 1300-1700

Mandag 27. juli

Guiding Fredriksvern Verft kl 1800- ca 1915. Frammøte Hovedporten på Verftet. Pris kr. 50.- per person. Betaling ved frammøte.

Onsdag 29. juli

Galleimuseet og Luftforsvarsutstillingen i Kadettbrakka på Fredriksvern Verft er åpent fra kl. 1300-1700

Søndag 2. august

Galleimuseet og Luftforsvarsutstillingen i Kadettbrakka på Fredriksvern Verft er åpent fra kl. 1300-1700

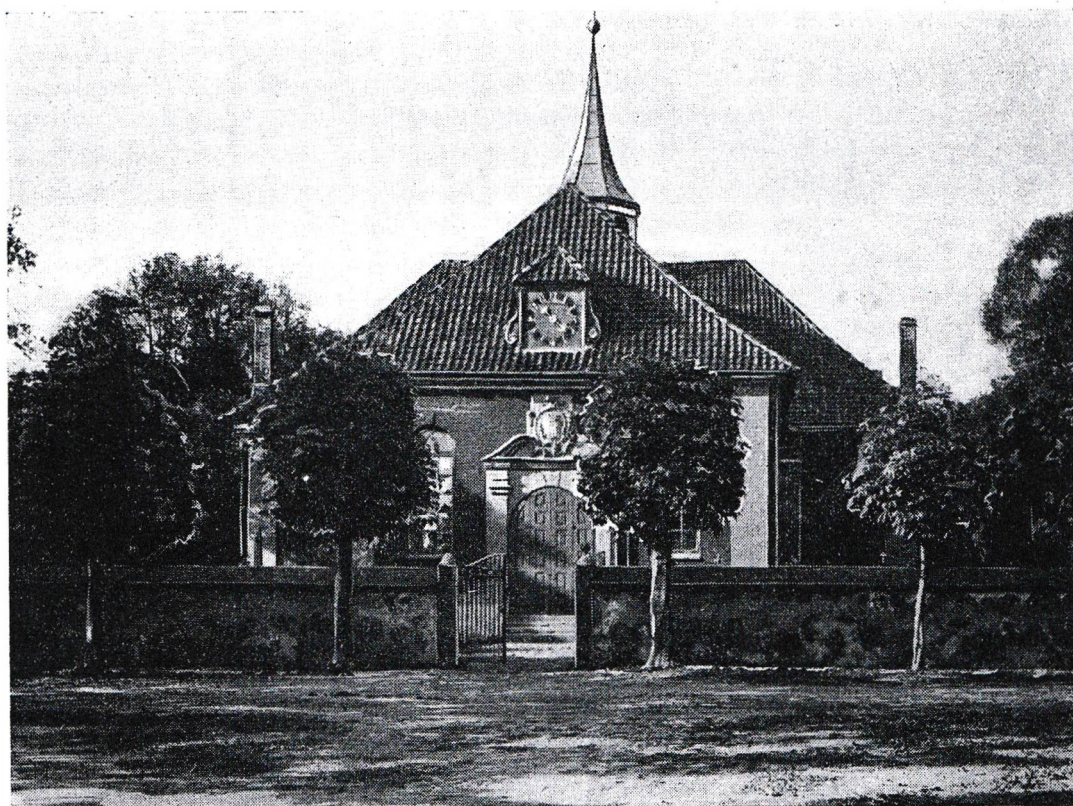
Onsdag 5. august

Galleimuseet og Luftforsvarsutstillingen i Kadettbrakka på Fredriksvern Verft er åpent fra kl. 1300-1700

Søndag 7. august

Galleimuseet og Luftforsvarsutstillingen i Kadettbrakka på Fredriksvern Verft er åpent fra kl. 1300-1700

Fra Stavernbrosjyren 1932



FREDRIKSVERN

Selv Buskeruds amt er blitt hendelsesrikt“, skriver Wildenvey i sitt ”berømte folkelivsbillede fra hjemlige trakter. Nu er han flyttet over i naboamtet, i vårt amt, og lager der selv rystende hendelser ved å lese dikte som ikke passer inn i stemningen på „stutebasarer“ i sitt nye amt.

Men Jarlsberg og Larviks amt har vært hendelsesrikt før Wildenvey bosatte sig i Stavern og blev bombardert med vedtrer der han stod på talerstolen i det landlige bedehus. —

Som i 1750, — den gang blev det lille strandstedet Stavern pludselig rykket ut fra sin tidligere ubemerkede tilværelse og blev løftet op til å spille en viktig rolle i „Tvillingrikenes“ militærpolitikk. Og denne merkelige hendelse, den hadde sin grunn i det, at den glade Oldenburger og veldige begersvinger, Frederik V., resolverte at der ved „Stavern under det Navn Friderichswærn skulde anlægges et Værft og samme lade forsiune med Defensions Werk.“

Frederik V. bør for denne sin kongelige handling få sin statue på stadens torv. I sin hånd bør han holde pokalen, høit hevet, og på soklen bør stå: Skål for Fredriksvern.

For denne oldenburger er det vi kan takke for det av historiske minner den lille by eier, disse minner som gir Fredriksvern dens usige-

lige stemning av underlig forgangent, av svundne tiders fred. Det er oldenburgeren som er skyld i at Fredriksvern er elsket av dikterne, og at kunstnerne har malt de hundreder og atter hundreder billeder herfra.

Denne lille byen, den var en gang Norges flåtestasjon, den hadde landets største orlogsverft, og den var merkelig nok en av Nordeuropas sterkeste festninger.

Og det som er igjen fra denne „storhetstid“, — det er det som gir byen dens skjønnhet og charme og skiller den ut som en „synderlig“ ting fra de andre småbyer kysten rundt.

Meget er brent, meget er revet av det gamle Fredriksvern, men heldigvis meget er ennu bevart.

Og her skal fortelles litt om det gamle anlegg.

Og vi begynner med et citat av avdøde professor Schnitler. Han skriver om Fredriksvern:

„Med volder og graver efter „Vauban“s system omkring selve verftet, med rekken av skibsskur, med kommandantboligen, verksteder, kontorer og kruttmagasin, og utenfor murene garnisonskirken med kirkegård, og så i symmetrisk gruppering omkring en åpen plass offiserenes og funksjonerenes boliger er det tilsammen i stil som i stemning en liten verden for sig selv, som på det bestemteste skiller sig ut fra omgivelsene.“ — —

Det er intet mer idyllisk, intet mindre krigersk enn en gammel nedlagt festning med gressgrodde voller og tørre graver — som Fredriksvern.

En sommerdag tar vi oss en tur innenfor vollene.



*Fra Verftet.
Kommandant-
boligen
og Vakten.*



Fra Kadettleiven.
,Kontordammen'
og
Stenbarakken.

Sammen med hundrevis sommergjester går vi igjennom den monumentale verftsport. Den korteste vei til badebukten går nemlig over verftet, og krigsskolens chef lar elskverdiggst veien være åpen. Kadetten som patruljerer ved inngangen slipper alle inn.

Innenfor porten stanser vi og ser oss om.

Hovedvakten rett inn for porten tilhøire vekker straks vår oppmerksomhet. Den hvitkalkede, enetasjes bygning med sitt høie, langt fremskytende tak med brutte hjørner forteller oss med en gang at de hadde sans for vakker bygningsstil disse ingeniøroffiserer som bygget Fredriksvern.

Like ved ligger selve *kommandantboligen*. I sin sjøkadettid bodde Jonas Lie i denne bygning hos den daværende verftschef Hartvig Christie. Og her er skueplassen for hans berømte roman „Kommandørens døtre“.

Høist eiendommelig og malerisk virker inngangen fra gårdsplassen med midtbygningens trapphus og sval som er utbygget i høie, spisse arker over hverandre. Over selve gårdsrummet, kranset av de to lange fløier og avgrenset av den overgrodde have ligger en ubeskrivelig stemning av svunnet og forgangent. Her går kommandørinne With i stille sommernetter igjen.

Innvendig legger vi særlig merke til den såkalte „kongesal“ med dens dype, høie vindusnisjer og med det umalte gulv av brede furuplanker uten en eneste skjøt. På den ene kortvegg henger et legemstort maleri av Frederik V. Fyrdirektør Diriks forteller, at den høisalige Konges ben i sin tid „vare restaurerede (?) af afdøde Lieutnant Hetting, — den argeste Smører som nogensinde havde Pensel i Haand.“ Løitnant Hettings „restaurering“ er ikke vanskelig å opdage.

Fra kommandantboligen vandrer vi over den stensatte plass bortover under veldige trekroner og ser tilvenstre „Bradbenken“, nu kadettenes spisesal. Den er av tre og skiller sig ufordelaktig ut fra den øvrige stilrene bebyggelse. Den er også bygget langt senere, omkring 1835.

Men „smien“ og kontoret er stilrene nokk, de hvitkalkede bygninger med de svære høie tak under de gamle trer får en til å ønske: Gid de som vanhelliger Fredriksvern med „funkishus“, istedet hadde hentet sine arkitektoniske mønstre her ute fra verftet.

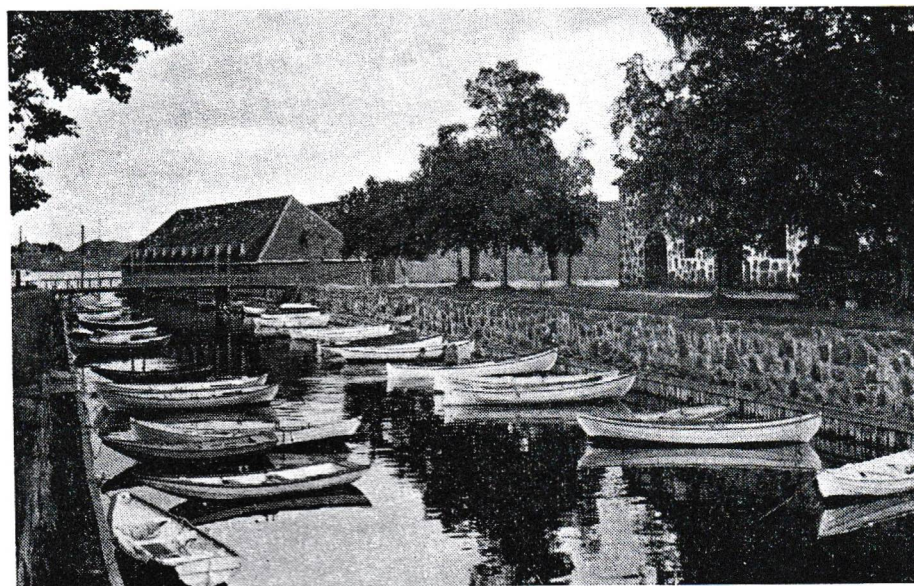
Og mens man går her bak de grønne voller, gleder man sig nokk over alle de perler av gammel bygningskunst som her på et litet område er samlet. Men tenker man på alt det som en gang var, så blir man vemodig til sinns. En gang var der 10 svære 70 × 17 alen galeiskur, nu er der bare 5 igjen. En gang var der bortenfor galeiskurene 6 like lange, men lavere kanonjolleskur, nu er de alle forsvunnet. Men Gud skje lov — på hjørnet av kanalen ligger ennu det interessanteste av alle skurene, nemlig chalupskuret med spanteloftet, bygget i 1756, med en hel rekke morsomme takkarnapper, en i høi grad malerisk bygning.

Langs kanalen, men lenger oppe, ligger det „murede magasin“. Det er av svære gråsten, rimeligvis bygget i 1753. Det er nu markertenteri og i 2 etasje har medisinerkompaniet sin messe.

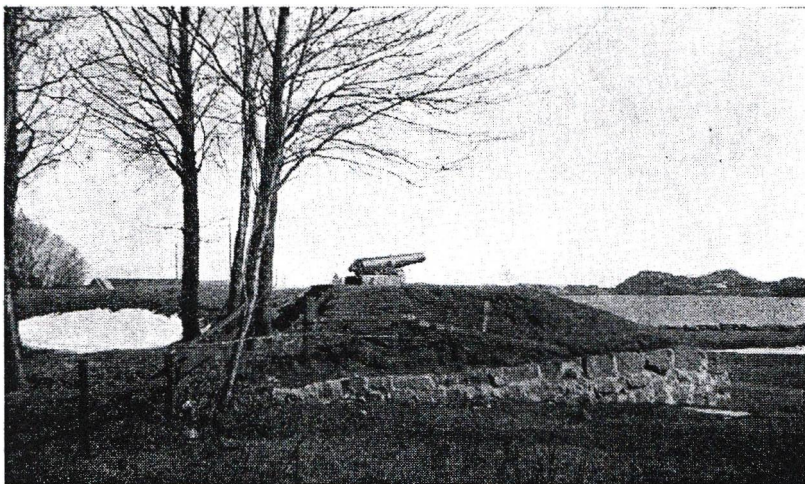
Bakenfor ligger det to etasjes „store provianteringsmagasin“ bygget adskillig senere, omkring 1780. Det er nu kaserne for kadettene.

Endelig har vi lengst ute på flaten, isolert som sig hør og bør, krutthuset. Efter manges mening den vakreste av alle bygninger innenfor vollene. Det blev bygget i 1779.

Og så er vi færdig med rundturen omkring Fredriksverns verft.



*Fra kadettleiren.
Kanalen med
Challupskuret.*



„Den siste på skansen“

Her ute bodde Norges siste baron, Finn Wedel. Han hersket over Fredriksvern med uinnskrenket myndighet. — Som han elsket sin by, som han vernet om sit rike med nænsomme hender. Og han håpet på dets opreisning. En gang vilde det gjenopstå i glans og herlighet. En gang vilde det forhatte Horten bli forlatt, henligge glemt og øde, og Fredriksvern igjen bli den norske marines hovedstasjon med orlogsflaget vaiende i muntre smeld over byen og havnen.

Men hans håp gikk ikke i oppfyllelse. Stille var det på havnen, stille på verftet. „Søcadetinstituttet“s klasseværelser blev tatt i bruk av „Den høiere almueskole“, i de minnerike rum satt der nu uregjerlige unger, fallne efter plebleiiske civilister og vanhelliget med lappete buksebaker de seter landets fineste ender i sin tid hadde slitt.

En herlig gammel sjøulk var han, med dyp forakt for alt som ikke hørte sjøen til. — Fredriksvern hadde engang fått en ny prest. Han blev tilsagt til „audiens“ på verftet. Og det var ikke småting det gjaldt. Baronen ønsket selve den gamle kirkebønn forandret, slik at der først blev bedt for „krigsmakten tilsjø“ og derefter for „krigsmakten tillands“, denne siste bønn skulde fremsies med lavere røst. —

— Aldrig bør han glemmes i Fredriksvern.

Og så går vi ut verftsporten — opover mot byen, og der ligger den foran oss den rødmalte kirken, den gamle garnisonskirke, Fredriksverns kirke.

Om kirken skriver professor Schnitler:

„Utvilsomt er denne kirke en av de vakreste i landet som den ligger der skygget av høie gamle trer med sine lave murer, sine muntre portaler og pilastrer, sitt høie og sterkt fremskutte tak med blanksorte hollandske teglsten, med sitt høie, grønne spir over krysset og urverkskarnappen med kraftige sidevolutter over inngangen. Som masse og silhouett bygger den sig sjelden vakkert op i terrenget.“

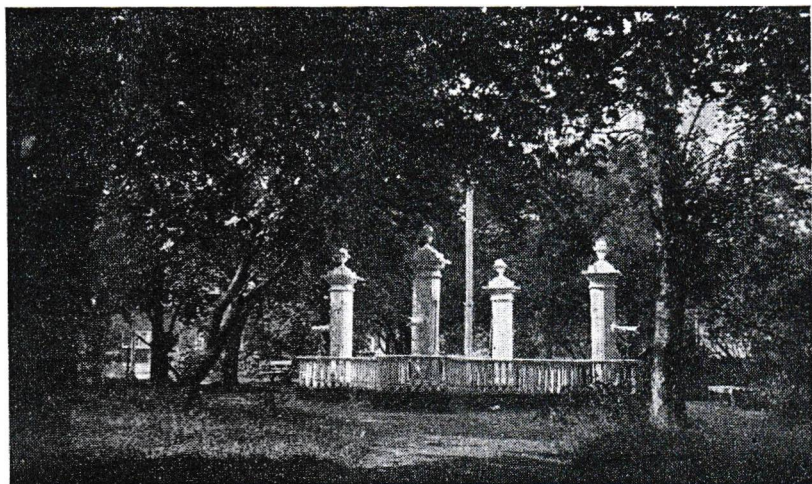
Kirkens grunnplan er nærmest et gresk kors. Den blev ferdigbygget i 1756, og dens arkitekt er kommandør Herbst. Det er et smukt og talende tegn på de gamle ingeniøroffiserers smak og dyktighet, at de evnet å skape noget så yndefult og kunstnerisk avbalansert som denne gamle verftskirke.

„Kirkens indre er usedvanlig vakkert og stemningsfullt,“ skriver professor Schnitler videre. Spesielt legger man merke til det blå tak oversådd med gyldne stjerner. Denne eiendommelige takdekorasjon, som er ordnet astronomisk efter det nordlige stjernekart, er enestående her i landet. Videre merker man sig det eiendommelige takur, hvorpå en bevegelig engel med pekefingeren angir klokkeslettet på tallskiven under kongekronen. Praktstykker er også den gamle altertavle, kongestolen og orglet.

Og utenfor kirken har man landets skjønneste kirkegård. Nedskriveren av disse linjer gikk for en del år siden omkring mellom de gamle graver under de veldige trekroner sammen med en av våre store lyriske diktere. Og han sa i samtalens løp: „Det må ikke være så vanskelig å dø, når man vet at man skal få hvile på Fredriksverns kirkegård. Den svarer i sandhet til det gamle navn „Guds have.“

Vår rundtur i den gamle orlogsby ender i den gamle park. Der setter vi oss i le av det gamle pumpeverk, som er noget av det merkeligste Fredriksvern kan opvise. De 4 riflete dorisk-romerske søiler, kronet med en urne omgitt av et vinklet stakitt er meget langt fra å høre til de dårligste av våre „fontener“.

Og mens vi sitter der, ser vi oss rundt, og øiet møter de gamle barakker, de gamle sjøoffiserers og mannskapers boliger. Og et mer malerisk, et mer egenartet bybillede eier ikke vårt land. Over hele eksteriøret er der en usigelig hyggelig og gammelmodig stemning. Fra biltuting og heslige bensinstasjoner er man med en gang flyttet inn i det 18 århundre. Og igjen sender man en takkens tanke til de



*Fra den gamle park.
Pumpene.*

menn som reiste disse barakker. For en sans de hadde for forhold og symmetri. Disse simple barakker, uten så meget som et fremspring eller ornament til å bryte de ensformige flater, vilde ved sine svære dimensjoner ha virket heslige, om de hadde stått isolert. Ved å samle dem om denne åpne plassen fikk de mening, helhet og harmoni.

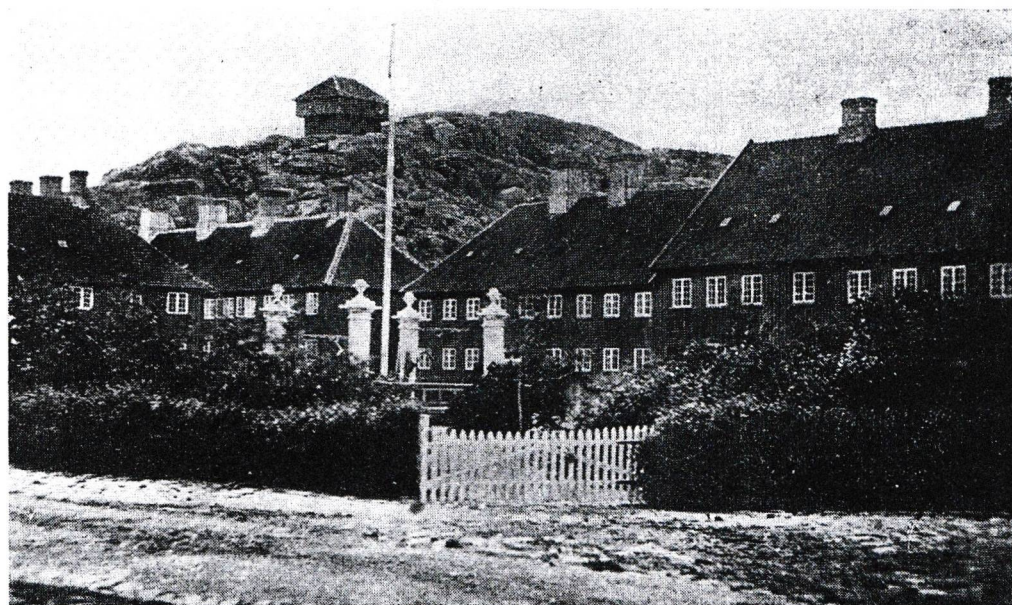
Og sittende her ved det gamle pumpeverk slutter vi vår vandring i det gamle Fredriksvern. Det er en høi lys vårkveld, og uvilkarlig minnes vi Wildenveys skjønne strofer, inspirert av denne gamle byen under en solnedgangs skjær en vårkveld:

Vær velsignet skjønne solnedgang, hvis gjenskjær jeg nu ser
legge sig om husene, de høie og de lave,
mens den første vårs vidundere her i rad og rekke skjer
alle steder bak stakitter om hver stor og liten have.

Op av stedets gamle jordbunn springer alle disse undre.
Det er nyutsprungne knopper, det er blåveis, barn og sang.
I de stille gamle huser som bær årstall sytten hundre
står den første vår i vinduet, Gud vet for hvilken gang.

Og har du en sangbund i ditt bryst, — en vårkveld i Fredriksvern
vil få den til å tone.

ANDERS NUBB.



Parken og gammel barakkebebyggelse.

Annet og tredje batteri lastet og klar for avmarsj under den store øvelsen i 1939.
Foto: FVV





1. →

PREMIE →

VÅR
 +
 PREMIE
 +
 KONKUR.
 +
 RANSE.
 +



Konkurransene ble, som vi hadde fryktet, ikke noen utpreget suksess. Det var liten, ja tilfells ingen deltagelse. Frykten for å gjøre noe av egen vilje - er visst større enn utsiktene til en liten premie. I tegning fikk vi inn to resultater - som vi begge offentliggjør. Befalselev Gammes tegning er morsom og veltalende - og vi betenker oss ikke på å gi ham første premien. 2. premien gikk derfor til Andresen for hans tegning fra kanalen. Den falt litt utenfor rammen av oppgaven - men vi synes den er god nok til å få en oppmuntring. Premievinnerne kan henvende seg til Velferdskontoret for å hente premiene.

Forøvrig fikk vi inn et anonymt bidrag i konkurransen. Det er - om vi må få lov til å si det - en underlig besvarelse, som imidlertid gjemmer så mye godt i seg at vi gjengir skissen her. Om den anonyme ville henvende seg Velferdskontoret så ligger premien her og venter på ham.

Og det var det hele. Vi er litt skuffet over resultatet - men håper allikevel at konkurransen har vist at det er mange gode emner i leiren vår - om de bare ville vise seg litt mer i redaksjonen.

SE OGSÅ SISTE SIDE:

2. PREMIE →



1. Eriksen har i siste nummer et meget tankevekkende innlegg om velferd og fritidsbeskjeftigelse. Artikkelen har også et lite avsnitt om leiravis. Her er det at jeg ikke stiller meg utvett enig med Eriksen.

For det første hva er egentlig hensikten med en leiravis.

Efter min mening kan en leiravis ha tre mulige oppgaver:

1. Å være et lokalt nyhetsorgan for det som skjer innenfor leiren og det som har tilknytning til leiren.
2. Å være en fritidsbeskjeftigelse for de av guttene som er interessert i nettopp slikt arbeid.
3. Å være til ren underholdning og også en sande kulturell verdi med det for syet at det er soldater som skal underholdes.

T. LØVHOLT:



Selvagt er det mulig å kombinere alle disse tre egenskapene. Men i likhet med det gamle ordtakket om kokkene og alt sådet, så mener jeg at en leiravis selv må velge seg en av disse linjene og så forsøke å utdype den til det best mulige, ellers risikerer vi at en leiravis fullstendig mister sitt ansikt.

La oss se på første punkt. Skal avisen kunne være et rent nyhetsorgan, krever det hyppige utgivelser (2-3 ganger i uken). Videre krever det en allsidig og stor redaksjonsstab, som frivillig vil arbeide med avisen. Det krever at staben ofrer meget av sin fritid på dette. Og sist men ikke minst krever det at leiren er nå vidt stor at det virkelig skjer noe.

Å lage avis med dette formål for syet er etter min mening meget vanskelig. Jeg har vært med på et par feltmanøvrer hvor en forsøkte dette gjennomført, og til og med ga ut avisen hver dag. Og la meg med angang si at det var en heldagsjobb for en stab på 6 mann.

Det andre alternativet ser straks mer fristende ut. Å bruke leiravisen som en fritidsbeskjeftigelse for gutta er opplagt det ideelle. Men.. men. Da må en stalle skifte redaksjonsstab, slik at alle som er interessert får anledning til å prøve seg, og en kan da risikere meget tilfældige utgivelser, og meget tilfældige og tilfældige

støtt. Og det aller viktigste er selvsagt at en har folk som virkelig er interessert. Lite ved en avdeling er sikkert ikke dette noe problem, men nettopp ved en skoleavdeling, slik som her i Stavern, byr dette på store vanskeligheter. Det er manøvrer, utmarer og hjemmearbeid - og dessuten ser det ut som interessen er heller lav.

Så kommer vi til den typen leiraviser som jeg mener passer godt her ved NVASA UKKEBLADET. Og legg merke til det, Eriksen at jeg mener ikke det er noe å utgi et ukkeblad - som er blott til underholdning. SA lange interessen blant de menige og blant alevane er så liten som den er for selve arbeidet, så hvorfor i allverden skal en legge mer arbeid og mer tid i en slik sak som Sprenggranaten. La den være et ukkeblad. Hvis noen ønsker en leiravis for

mannskapene som Eriksen skriver, så er det vel ikke noe annet problem enn at manskapene rett og slutt skriver.

Så lenge det er gjennomsnittlig en mann i kvartalet som kommer med innlegg så må da vel avisen (ukkebladet) nødvendigvis bruke det stoffet det kan få inn fra sine medarbeidere. Leiravis for manskapene blir det i det syeblikk manskapene blir i majoritet når det gjelder stoffet i avisen. (I parentes bemerket - hvem har ytret ønske om en slik avis?)

Når det gjelder en slik ting som lokalatmosfæren som ikke er tilstede, så er jo det også en ting som må komme fra de som ønsker denne atmosfæren.

Redaksjonsstaben er til for å samle stoffet, sette det opp på en pen og tiltalemt måte, trykke avisen og i det hele tatt gjøre at avisen kommer ut til regelmessige tider. Den har ikke som oppgave å lage hvert eneste ord som står skrevet og tørne hver eneste strek.

Skulle det derimot vise seg at staben blir nødt til å gjøre det på en manglende skrivemåte blant lærerne - så har avisen gyldig grunn til å bli ensidig. Men da synes jeg at de som klager, de som ønsker en forværing, de får da sannolig sin rett til å skaffe denne forværingen - eller i det minste vise tydelig.

For helt ærlig, det er da vel en og annen som liker avisen (ukkebladet) vårt - littgramm - bortsett fra de - vel

FREDRIKSVÆRN



STAVERN

Tidligere har vi hørt at Marinens hovedstasjon og senere Søcadet-institutet ble flyttet til Horten. I 1896 ble flagget strøket av Marinen og Verftet ble overlatt til Hæren. Denne tok straks stedet i bruk som øvelsesplass for kadettene om sommeren. Denne stilling hadde så Verftet helt fram til 1934, da Luftvernregimentet rykket inn. Siden har Verftet vært tilholdssted for Luftvernartilleriet.

En kan ikke unngå å merke seg at Fredriksværn hadde besøk av Kronprins Olav i den tiden han var kadett. I somrene 1921-24 oppholdt han seg her. I Befalsmessen henger et signert bilde av Kronprinsen med "Takk for somrene 1921-24".

Dette var Fredriksværns militære historie, ihvertfall en del av den. La oss gå litt tilbake i tiden og foreta noen små "streiftog".

I Marinens glanstid i Fredriksværn var her en god del forskjellige verksteder. Av disse er det bare et anlegg som fremdeles er "på plass", nemlig Fredriksværn Reperbane.

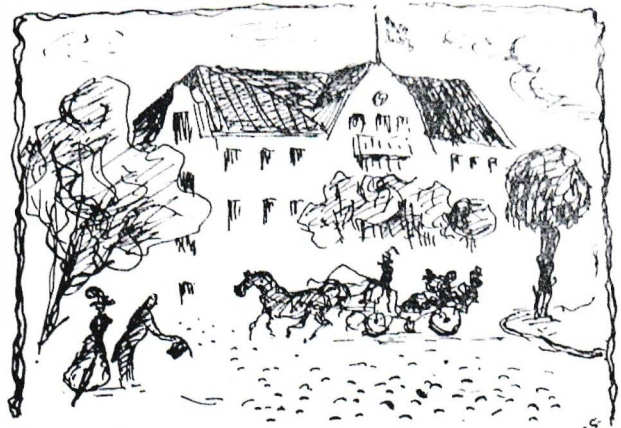
"Vi Unge"!!!

Våpenskolen har fått en egen stand på messen: Vi unge i Oslo. Standen viser i alt vesentlige de tekniske instrumenter vi har i Luftvernartilleriet og hvilken vei den unge gutten kan gå om han ønsker denne utdannelsen. LVASA har også fått med en del reklame for leiren.

Sjef for den reklamemessige side av standen har vært sjt Såstad. Skal vi tro det vi har sett hittil - ser det ut til å bli en meget pen og virkningsfull reklame for LVASA.

ØVRIGE MEDARBEIDERE DETTE NR.

FOTOLAB. OG "SILKETRYKKEN",
SYNNEVÅG, HUSMO, ANDRESSEN,
GAMME, ENGELHARDTSEN OG SKJERVOLD



Kommandør Fabricius foreslo i 1811, at en skulle oppføre en Repslagerbane. Ideen til dette fikk nok den gode Fabricius fra en "Tougeverks Machine" som nordmennene fant på den erobrae orlogsbriggen "Allart".

Først i 1844 fikk man oppført Reperbanen slik vi idag kjenner den. For å lede driften av anlegget, fikk man en repslager opp fra København: H F Hummel. Hummel ble senere en av Staverns store menn, og i 1884 ble han tildelt kong Oscar IIs fortjenestemedalje i sølv. - Det må nevnes, at "Tougeverks Machinen" fra Allart så sent som i 1925 var i brukbar stand. -

Hvem av oss kjenner ikke Hotell Wassilioff" og har vi ikke stuset noe over det fremmedklingende navnet? Og navnet er da også fremmed. - Omkring 1840 satt Michael Wassilioff som kontorist i Riga, da han ble utskrevet til militærtjeneste helt ned til Kaukasien. Dette hadde han svært lite lyst til, og så slo han til, da en norsk skipskaptein foreslo at han kunne bli med til Norge. Det falt seg så slik at båten havnet i Stavern, og der gikk Micael i land, og startet året etter et hotell. Hans sønn Ingebrigt bygde det ut og gjorde det berømt. Han hadde svært god hjelp av sin søster Tatjana.

Stavern og Fredriksværn, de sivile og militære, var strengt adskilt. De hadde helt fram til 1837 egne fattigvesen, skolevesen osv. De hadde ikke noe administrativt felles, annet enn samme prest og at de alle hørte til samme prestegjeld. Prestegjeldet het Fredriksværn.

Etterhvert ble det hele så innviklet mellom Stavern og Fredriksværn at myndighetene fant å måtte utarbeide følgende Kgl res for å få skikk på sakene: "Indtil videre skal Fredriksværn Præstegjeld, skjönt det kun udgjør et Sogn, betragtes forsaavidt Formandskab og Repræsentkab angaar, som bestaaende av to Sogne, av hvilke Stavern er det one og Fredriksværn det andet, og som hver for sig vælger Formand og Repræsentanter, der saamentræde og udgjøre Præstegjeldets Formandskab og Repræsentantskab".

FORTE S. 10



I den siste måneden har det hersket en uopp-hørelig aktivitet i Skråvika, sommerens forlystelsested par excellence. Woldheim og hans drabanter har stått på hode i stubbmark og malingsbokser dag og natt - og det ser faktisk ut som om Skråvika friluftscene skal bli enda mer tiltalende og fristende på unge og gamle i år enn noen gang tidligere.

Av de forbedringer som er foretatt, nevner vi i fleng: Oljing av sementgulvet for å hindre støving og gi bedre gli. Panel på skytebuene og de andre bodene. Singel er strødd ut, også for å spare folket for støvplagen. Dessuten er det bygget nye avtreder-noe som vel var meget påkrevet. Alle bodene er flyttet helt inn til fjellveggen, og plassen er følgelig blitt betraktelig større.

Jo hvis bare sommeren kommer så vil nok Skråvika friluftscene bli like populært dom årene før.

Programmet for sommeren er dessuten satt opp med kjente revykunstnere, og med tanke på å tilfredsstille enhver smak.

Inger Jacobsen-turneen åpner showet på St.Hans aften. Programmet er nytt og friskt - og blant annet kommer Rowland Greenberg og hans orkester med bl a den fenomenale trommeslageren Olle Spång.

Arne Paasche Aasen er også med i turneen og selvsagt buktaleren Jackie Bulow.

Senere kommer selveste Kirkevåg og skal lage et læringsprogram fra leiren og Skråvika. Det blir 6. juli. Bringkøstingen sørger selv for orkester og solister. Men forøvrig vil også soldatene bli aktivisert gjennom spørsmålskonkurranser o l.

Så får vi bare håpe på værgudene - og at ingen av oss blir kommandert på vakt akkurat disse dagene. Sommeren er imidlertid ikke slutt med det - og det kommer flere program er utover av andre kjente revyfolk. I mellomtiden så spiller da Pelle Bjørgans velkjente 5-mannsorkester til dans med jamre mellomrom hele uken hvis bare været holder.

Vel møtt i Skråvika i sommer.

Fortsatt fra s.: 10: Fredriksvern...

Den 19. juni 1838 ble litt av en merkedag i stedets historie, idet en da gikk til kommunervalg for første gang i Fredriksvern Prestegjeld. - Valgene på den tid var nok adskillig mindre feberfri enn i dag, da det ikke var så svært mange som var tilgodesett med stemmerett: i Stavern var det således ca 10 med stemmerett, det var de som var eiere av matrikkulert jord, embetsmenn samt de med skipper- eller handelsborgerskap. På Fredriksvern var det flere, idet alle embetsmenn, som jo mange av offiserene var, hadde stemmerett.

I det aller første kommunestyre, finner vi bare en som ikke var militær eller embetsmann, Paus het han. Så det ble ikke så svært store forandringer i styre og stell, tidligere hadde en det såkalte embetsmannstyret, og det ble jo nesten det nå også.

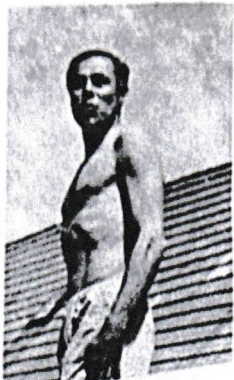
Allerede året etter gikk Paus ut av kommunestyret, og det ble da utelukkende offiserer igjen i formannskapet.

En må helt fram til 5. mai 1855 før en finner en sivil mann på ordførerplassen i Fredriksvern: Johan Ohlsen. (De fleste har vel spassert en tur i Joh Olsens gate?) Ohlsen var en meget dyktig mann. Han var ca 35 år gammel da han kom til Stavern i 1840. Ganske snart kom han inn i kommestyret. Av yrke var han tollier, det nevnes at han i 1880 feiret sitt 50-års jubileum som tollier. - Han kjempet innbitt for Staverns sak. Han sto alltid i opposisjon mot de militære myndigheter på Fredriksvern, og i egenskap av fattigkasserer fant han fort ut, at Fredriksvern forsøkte å velte de fattigbyrder over på Stavern.

Johan Ohlsen var også med på å redde kommandantboligen på Citadelløya fra å bli revet. Dette var det nemlig fare for 1874, for da skulle fyrmesteren på Stavernodden, som hittil hadde bodd i kommandantboligen, flytte ut til fyret. Men kommandantboligen ble da reddet av det daværende formannskap - heldigvis. Nå er kommandantboligen på Citadelløya et yndet oppholdssted om sommeren for kunstnere.



Skole -- Sjefen går i vannet

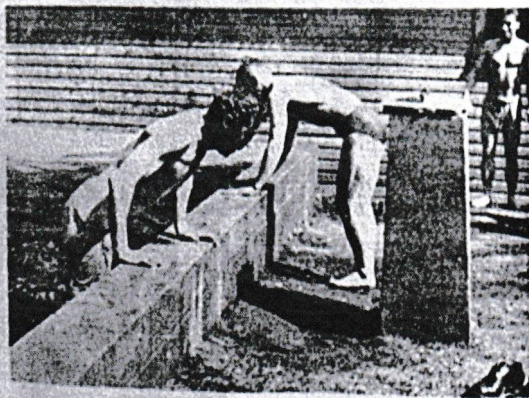


25. mai 1957 vil gå inn i Befalsskolens historie som en virkelig høytidsdag - ja, kanskje til og med inn i Staverns historie.....
BADEBASSENGET PÅ BEFALSSKOLEN BLE INNVIEET.

Sprenggranaten var selv sagt tilstede både med reportere og fotografer, og ellers var badebassenget kranset av skuelystne befals- og UB- elever. Det er ikke hver dag en befalslev kan se sjefen gå i vannet.....

Major Petterson hadde en gang for årtider tilbake latt en bemerkning falle om at når bassenget ble ferdig så skulle han være første mann til å prøve det.

Et ord er et ord og en mann er en mann. Og selv om alle elevene hadde forsert arbeidet for om mulig å få anledning til å se sjefen svømme mellom isbiter omkring juletider - så har arbeidet strukket seg fram til ovennevnte dato.-



Bassenget var nydelig malt i lokre grønne farger, som sto godt i stil med det brune gjørme vannet brannmesteren hadde fylt opp med. Et stort gjerde var satt opp - av hønsonetting, ukjent av hvilken grunn, - rundt bassenget. Innenfor gjerdet kunne en skimte idrettsoffiserens ihordige grossfrøstrøing. Plonen ble forøvrig tromlet av fenrik Dahl-Hanson før innvielsen.

Seremonimester og pressattasje kaptein Bjørnstad ga villig vekk alle dataer og opplysninger om arrangementet, og uttrykte håpet om at jubelbrølet fra tilskuerne når sjøheltona gikk i vannet, ville kunne virke litt oppvarmende.

Temperaturen i vannet holdt nemlig på å være en 10,5 grader.

Vi kjente gåsehuden på ryggen og slo flaks for å holde varmen. Noen av tilskuerne hadde optimistisk nok begynt iakremping, men avsluttet dette, øyeblikkelig etter at seremonimesteren hadde opplyst om alle meteorologiske dataer.

Åpningsøytideligheten var satt til kl 11.15. Klokken 11.20 opplyttet et svakt glederbrøl seg, men sluknet snart da det viste seg at det var adjutanten, lt Sørestrand som var nødt å kjente på vannet. Men klokken 11.30 steg jubelen igjen og denne gangen var det ikke falsk alarm. Foran et lag på 9 mann kom major Petterson marsjerende. I rekkene bak skintet vi blant annet fenr Ruth, fenr Wang, adjutanten lt Sørestrand, og begge idrettsoffiserene. Etter en meget kort innledning, hvor vi så hårene reise seg på majorens hode, og gåsehuden rase opp og ned ryggraden hans, besteg majoren pidestallen. En lett skjelving omkring knehasene antydte at kulden også var merkbar på land. Med dette til tross og med hevet blikk, kastet han seg fryktesløst ut i bølgene, øyeblikkelig otterfulgt av Sørestrand, som for anledningen foretok en ryggsalto som han senere ovenfor Sprenggranaten innrømmet var selvkomponert som et utslag av for mye Isotta kjøring.

Det var et stort øyeblikk for oss alle og stundens alvor og høytidelighet rant på oss, og det snek seg en merkbar stillhet inn over forsamlingen. Noe som bare ble avbrutt av Øhre-Killsens rumpetroll-hopp, som til sine tider fikk bassenget til å flyte over av tilbaketrengt latter.

Etter at disse boldo vikinger hadde boltret seg i vannet ca 17 sekunder ble retrotten foretatt under full kontroll og ledelse av skolesjefen major Petterson.

Vi er oppmerksom på at vi all spåk tiltross, må innrømme at det virkelig er en milepol som er passert. Og at det nå utvilsomt vil bli meget større anledning til å oppøve svømmeferdighetene for de som ikke er sikre nok til å blande seg med de øveto strandløver til sommeren.

Vi ønsker Befalsskolen og major Petterson tillykke med det gode tiltaket, og håper det vil komme meget godt ut av dette.

- ork



Klipp fra St.meld. nr. 33 (2008-2009) - ”Kultur å forsvare”:

”Regjeringens ambisjon er å tilrettelegge for levende og nyskapende aktivitet på festningene.”

”Festningene skal vernes gjennom skånsom bruk på kulturminnenes premisser.”

”Bruk og utvikling skal forsterke anleggenes egenart og karakter, slik at de kan fremstå med verdighet”.

”Regjeringen mener at fokuset fremover bør være på:

- å sikre nødvendig vedlikehold med utgangspunkt i gjennomførte tilstandsvurderinger
- å tilpasse arenaene til økt og ny bruk av festningene, bl.a i samarbeid med sivile aktører, for å videreutvikle festningene som viktige møteplasser mellom Forsvaret og samfunnet for øvrig
- å tilrettelegge for økt historie- og kulturformidling på festningene
- å videreutvikle samarbeidet med kommuner, sivile kulturinstitusjoner, lag og foreninger om aktivitet på festningene”.



UP utvikler seg i historiske omgivelser



Da Forsvaret flyttet ut fra Fredriksvern Verft i 2001 åpnet dette for andre til å etablere i seg i Stavern. I perioden rundt årtusenskiftet var det flere statlige etater som ble flyttet ut fra Oslo. Da Justissektoren inngikk en langsiktig leieavtale med Forsvarsbygg, ble det besluttet at Utrykningspolitiets hovedkontor skulle flyttes fra Alnabru i Oslo til Stavern i Larvik kommune. På denne tiden var også nåværende UP-sjef Odd Reidar Humlegård ansatt, og sammen med daværende administrasjonssjef Monica Gjertsen Steinbakken, var de i gang med å fornye Utrykningspolitiet (UP). Et av hovedargumentene til de som var i mot flytting statlig utflytting fra hovedstaden var at det ville være vanskelig å få kvalifiserte medarbeidere utenfor Oslo. Dette ble ikke noe problem for UP. Noen av de fast ansatte ved hovedkontoret i Oslo valgte å gå ut til distriktene for operativ tjeneste, og kun en person fulgte med på flyttelasset til Stavern.

Utvikling gjennom omorganisering.

Det skulle vise seg at det overhode ikke var vanskelig å skaffe kvalifiserte medarbeidere som ville arbeide i Stavern. Hele 750 personer søkte på 5 merkantile stillinger, og på politifagssiden var det også mange svært dyktige personer å velge i mellom.

Målene med omorganiseringen var å få kompetanse til å støtte operativt og strategisk nivå, at man skulle bruke minimalt med ressurser til administrative støttemprosesser og ledelse, samt å få til en prosessorientert arbeidsform og god samhandlingsevne. Hovedkontoret til UP har i dag støttefunksjoner som politifag (fag og metode, kurs, kontrollvirksomhet), lønn, IT, HMS, økonomi og budsjett, juridisk avdeling, analyse og informasjon. Etter et par års tid var omorganiseringen ferdig, og i dag er det ca 20 personer som har sitt daglige virke ved hovedkontoret til UP. Mange av disse er bosatt i nærmiljøet, og ingen har spesielt lang reisevei.



Odd Reidar Humlegård. Foto: Utrykningspolitiet

På historisk grunn

Vi er meget godt fornøyd med stedet og bygningen vi ble tilbudt, sier sjef for Utrykningspolitiet Odd Reidar Humlegård. UP fikk plass i bygget der kommandanten og hans stab satt de siste årene. Et bygg som også huset velferdsavdelingen til Luftforsvaret. Huset ble bygd noe om for å

tilfredsstillende kravene til de nye leietakerne, og i 2004 flyttet UP inn. Det er en fornøyelse å kunne ønske medarbeider, samarbeidspartnere og gjester velkommen til oss her på Fredriksvern verft, sier Humlegård. Vi er imponert over hvordan Forsvarbygg og Justissektorens kurs og øvingscenter sammen har klart å ruste opp stedet til en meget moderne og veldrevet sted for opplæring og administrasjon. Det er en fornøyelse å arrangere samlinger og konferanser i så fine lokaler og omgivelser. Takk til alle de som hver eneste dag jobber med vedlikehold, rengjøring, matlaging, administrasjon og lignende for at vi, som leietakere, skal kunne ha de beste arbeidsforhold. Det er inspirerende å tenke utvikling når man har slike omgivelser. Vi forsøker å bygge videre på alt det gode arbeidet som er gjort ved Fredriksvern verft siden starten i 1750, sier Humlegård.

Stor aktivitet

På hovedkontoret til UP er det 20 fast ansatte, og rundt omkring i hele landet er det rundt 300 personer som overvåker veiene slik at vi alle kan komme trygt og sikkert frem. Hvert år bytter UP ca 100 tjeneste-





menn og -kvinner til sin operative tjeneste. Disse nye mannskapene skal læres opp, og sammen med andre oppdateringskurs er det en høy aktivitet på kursfronten i regi av UP. Takket være gode kursfasiliteter og meget god plass utendørs, er Fredriksvern verft meget velegnet til vår virksomhet. Både Politihøgskolen og mannskaper fra UP må trene på bl.a. utrykningskjøring. Vi forsøker ikke å overbelaste nærområdet med slike øvelser, men ber om forståelse for at vi må trene for å kunne gjøre en skikkelig jobb når det virkelig gjelder, sier UP-sjefen.

Trenger mye lagerplass

Utrykningspolitiet har naturlig nok mange biler og motorsykler, og med stor aktivitet hele året blir det kjørt svært mange kilometer per bil. Behov for ut-

siftning av bilene er en konstant virksomhet, og de aller fleste nye bilene som skal ut til UP-distriktene er først innom hovedkontoret i Stavern. Gode garasje- og lagerforhold gjør sitt til at UP kan ta vare på sitt materiell på en fornuftig og sikker måte.

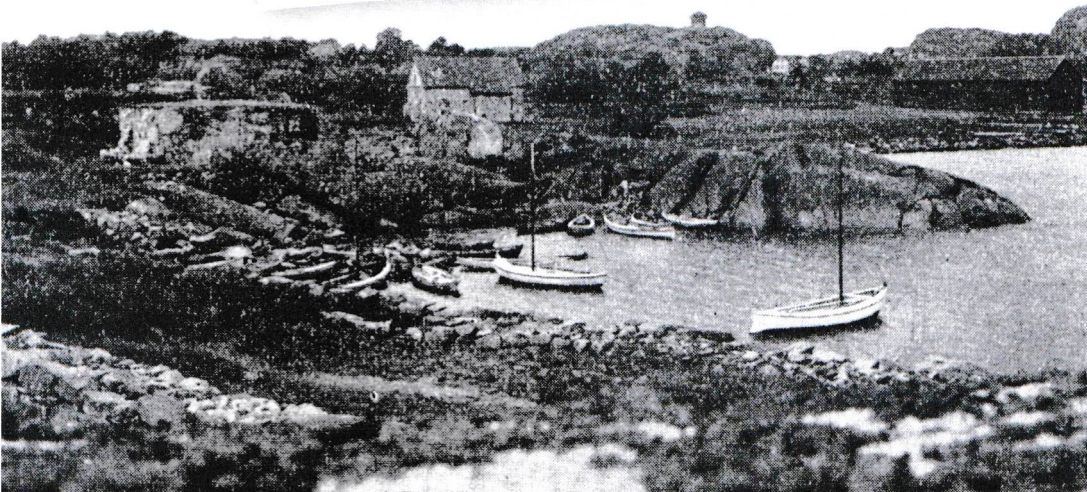
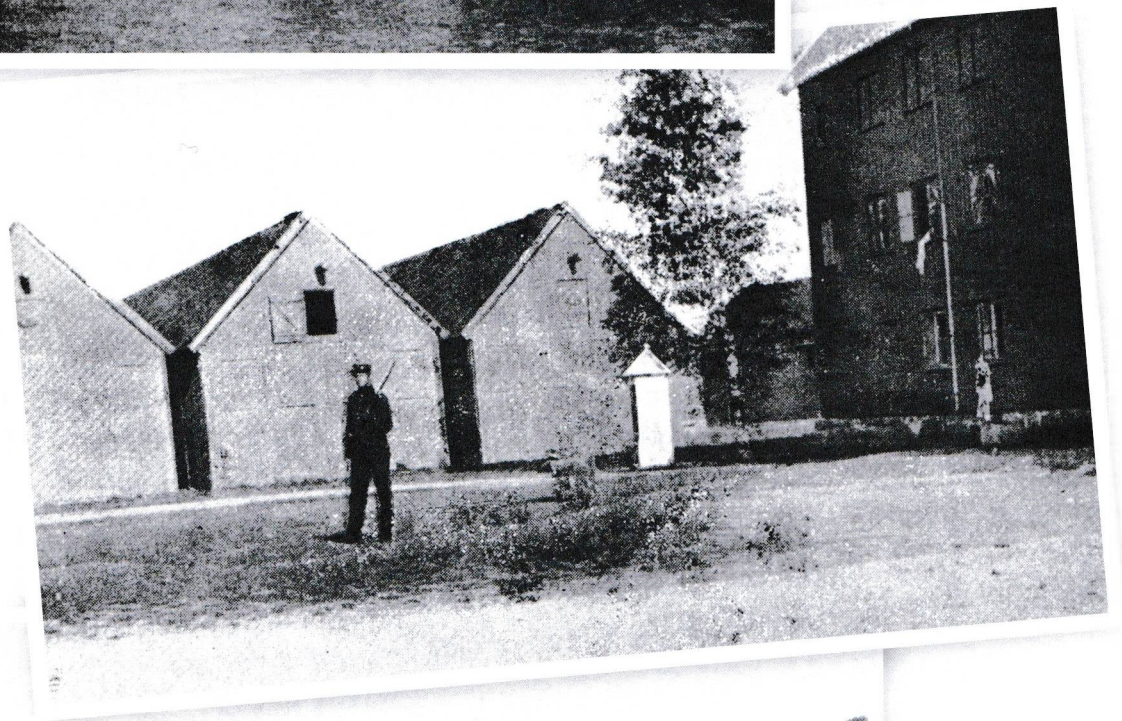
UP har også det administrative ansvaret for Politireserven i Norge. Dette er en styrke på ca 800 menn og kvinner som skal bistå politiet i særskilte situasjoner. Disse mannskapene er jevnlig til grunnopplæring og repetisjonskurs i Stavern. En så stor styrke krever også mye plass til utstyr, og forholdene er lagt godt til rette for UP slik at uniformer og utstyr kan oppbevares og forvaltes på en sikker og funksjonell måte.

UP er kommet for å bli, og er det opp til oss blir vi i Stavern og på Fredriksvern verft lenge, sier sjef for UP Odd Reidar Humlegård.



Illustrasjoner fra boken: **Stavern forts og Fredriksvørn verfts historie**

av kaptein Johannes Schiøtz



Klipp fra arkivet

Redigert av Per Inge Olsen

I forrige nummer presenterte vi flere portretter som vi gjerne ville ha navn på. Også denne gangen har vi fått god respons fra våre lesere.

Fra venstre i øverste rekke finner vi fenrik Erik Cappelen (var befelselev på inntak II/1956), deretter

Hans Fredrik Gran og helt til høyre i første rekke Per Pedersen, UBRI kull II/61. (dette var for øvrig det første UBRI-kullet). I andre rekke fra venstre har vi Kjell Jacobsen. De øvrige 4 portrettene forblir fortsatt ukjente. Her er noen nye oppgaver.



Hva heter kapteinen som står sammen med oblt Erichsen om bord på "Rakett I"



... og hvem er disse 2 befelselevene fra 1960-tallet (tror vi)?



Hvem er disse offiserene (trolig 1950-tallet)?



Hva er det som egentlig foregår her og hva heter offiseren på bildet?

Hvis du kan bidra med identifisering av disse bildene – ta kontakt med Per Inge Olsen peingeo@online.no eller ring 93266620.

I denne klippprunden har vi hentet stoff fra 1950- og 60 årene

Alle skal lære å svømme

Soldatenes svømmeferdigheter har ikke alltid vært de beste. Mang en kommende befalelev har krabbet mer langs bunnen enn svømt for å komme seg igjennom de obligatoriske 25 meter under opptaksprøvene. Dette bestemte idrettsoffiseren seg for å gjøre noe med i 1956. Han fikk en avtale med Reperbanens sjef om å låne et basseng som tidligere hadde vært brukt som brannreservoar for Reperbanen. Bassenget var 12,5 x

6 meter og dybden var 3 m på den ene siden og 1 m på den andre. Planene var å få laget stupebrett både i 1 og 3 m høyde. Man regnet med at vannet i bassenget ville bli varmere før sjøvannet slik at man kunne starte svømmeopplæringen tidligere i sesongen. 25. mai 1957 ble bassenget innviet etter å ha blitt malt i grønne farger og fylt med vann. Rundt bassenget var det satt opp et gjerde av hønsenetting og anlagt plen. Åpningshøytideligheten var satt til kl 1130. Sjef for befalsskolen major Petterson ankom presis sammen med fnr Ruth, fnr Wang, lt Sørestrand og begge idrettsoffiserene. Etter en kort åpningsseremoni stupte Petterson uti bassenget som første mann. Det hører med til denne historien at vanntemperaturen var målt til 10,5 grader. Hvorvidt bassenget ble noen suksess vites ikke, men kanskje noen av våre lesere kan fortelle oss om hvor lenge det var i bruk,

Klipp fra arkivet

For 50 år siden

SKRÅVIKA FRILUFTSCENE

presenterer i morgen lørdag 11. juli 1959 kl. 20.00 årets rock-sensasjon **Per «Elvis» Granberg** og calyposangeren **Lord Ekki**.

Det berømte orkesteret **Rockin Sinners** og **Pelle Bjørgans orkester** spiller til dans og underholdning.

Tombola og forfriskninger og skytebane.

Entré: Voksne kr. 4.00, barn kr. 1.00.

For 40 år siden

Våre lesere har i flere utgaver av Værftsmagazinet fått gjenoppfrisket minner gjennom klipp fra leiravisen "Sprenggranaten". Det er ikke sikkert alle vet at det en kort periode på slutten av 60-tallet og begynnelsen av 70-tallet ble utgitt en egen bedriftsavis ved Fredriksvern verft.

Samarbeidsutvalget som hadde vært i virksomhet ved skolesenteret siden begynnelsen av 1964 besluttet i møte 11. juni 1969 å etablere en bedriftsavis. Avisen skulle inneholde referat fra møtene i Samarbeidsutvalget og annet stoff fra "livet i leiren". Første nummer kom ut i september 1969 og redaksjonsstaben besto av gjengangere fra "Sprenggranaten".

Redaktør var Ø. Nalum, redaksjonssekretær B. Johansen, tegner R. Dahl Hansen, trykk P. Broager og skrift K. Korsdal.

Det første nummeret av avisen hadde ikke noe navn, men etter et forslag fra løytnant J. Strømmen ble avisen døpt "Fredrik". Det hører med til historien at Strømmen fikk et gavekort på kr 100.- for det meget gode forslaget.

Siste nummer av "Fredrik" som vi er i besittelse av er april 1971. Hvis noen av våre lesere er i besittelse av utgaver etter denne dato vil vi gjerne høre om dette.

Her er en av sakene som opptok Samarbeidsutvalget og personellet i 1969. Vi siterer fra et av de første nummer av "Fredrik"

"Sett på bakgrunn av at LBAS snart er den eneste skole som ikke har 5-dagers uke er det beklagelig at det første forhandlingsforsøk ikke førte fram. Etter forslag fra stabssersjant Korsdal fattet Samarbeidsutvalget følgende vedtak i siste møte:

Samarbeidsutvalget anmoder de stedlige organisasjoner om på nytt å ta opp spørsmålet om 5 dagers uke med skolens ledelse."

Før denne saken kom opp var ordningen slik at halvparten av styrken arbeidet på lørdager.

Videre står det å lese at Fredriksvern båtklubb ble stiftet på konstituerende årsmøte 13. juni 1969 og at klubben allerede har 40 medlemmer. Som første formann ble valgt William Wendel.

Fra 1969 tar vi også med et bilde av bedriftsidrettslaget fra LBAS som ble seriemestere i 4. divisjon dette året.



Stående fra venstre: F. Vasvik, O. Barnholdt, R. Søeland, H. Boye-Karlsen, J. Skogheim, T. Guldbrandsen.
På kne: J. R. Kristiansen, E. Hansen, S. Nygård, T. Gundersen, K. Hagen og R. Malcolm

Foto: Putte Solberg





PÁBEGINT 1941

Claspo Grafisk AS, 33 34 06 02

Spennende på Sjøhistorisk Magasin.
Foto: Sverre Dvergastein